

Gundof har fiskat
sedan 1920-talet

I I

Oljepumpen gick sönder

Fiskebåten hade lämnat Skagen med kurs mot Göteborg. Plötsligt gick oljepumpen sönder. Den gick inte att laga och utan olja skulle maskinen skära.

– Vi kom hem i fyra knops fart genom att vi hela tiden pumpade olja för hand, berättar den 90-årige, före detta fiskaren Gundof Olofsson från Grebbestad.

Gundof växte upp på Sövall. Familjen hade 13 barn och pappa Ernst var fiskare. Knut började i Gissleröds skola i Grebbestad, Bohuslän. På den tiden skedde skolundervisning varannan dag. År 1924, åtta år gammal, fick Gundof hjälpa sin pappa under den lediga dagen. Arbetsdagen började med att Gundof tillsammans med sina bröder agnade makrillbackor med skäl (musslor) i husets källare. Pappa Ernst lärde sönerna hur de skulle ta ut musslans innanmäte och trä kroken genom musslans muskel. Det var viktigt att göra rätt, annars skulle agnet lossa med en gång, minns Gundof. Tusen krokar agnade pojkarna innan det var dags att gå till sjöss med backorna. Där sattes backorna varpå man några timmar senare skulle lossa den fisk som fastnat på kroken. Lite senare i livet kom Gundof att vara med på båtar som hade så mycket som 3600 krokar. Någon riktig ordning på arbetslivet blev det inte förrän konfirmationen var klar. Gundofs präster hette Almgren och Bogren.

Varierande priser

Efter konfirmationen fortsatte fisket med pappan på allvar. Det var havet som gav den stora familjen sin inkomst och torsken såldes levande på torget i Fredrikstad.

– När vi fick torsk sålde vi den också till norska uppköpare, minns Gundof, som berättar att fiskarna fick 65 öre per kilo för torsken år 1941. Ett bra backesätt kunde ge mellan 387 och 525 kg. Vid den här tidpunkten fiskade de kring Pinnö och Väderöarna. Hummerfisket gav också bra fångster men priserna var dåliga. År 1932 kunde Gundof och hans kamrater få 18 tjug hummer på 110 tinor. Priset var då 25 kronor per tjug. Senare blev det kilopris och Gundof minns priser kring 1,25 kr per kg.

– Flera perioder var priset ännu lägre och ibland gick det inte att sälja hummer överhuvudtaget. Intresset var helt enkelt för litet, minns Gundof. Stora köpare inkluderade Corneliussen i Havstenssund och Karlsson och Jonasson på Rossö.

Gundof var också med när fiskarna agnade botten för att locka fram fisken. Man hade med sig en köttkvarn. När man kommit till rätt plats malde man småfisk som lades en påse varpå påsen firades ner intill metorna. Påsens botten rycktes loss och innehållet spreds. Då dröjde det inte länge förrän makrillen var där, minns Gundof.

– Den ryckte inte i kroken utan sög i sig agnet, säger Gundof. Det gällde att vara känslig när man höll i metan.

FOTO: Terje W Fredh

Gundof Olofsson från Grebbestad.

Farligt krigsfiske

Under kriget fanns det många båtar på Fotö men det rådde brist på besättningsmän. Från norra Bohuslän, Orust och Tjörn reste fiskare till öarna i Göteborgs norra skärgård för att arbeta. Gundof hamnade på båtarne *GG98 Verona* och *GG277 Ransy* där en av fiskarna för övrigt var Mauritz Persson från Gullholmen. Eftersom Fotö inte var landfast så reste fiskarna med tåg till Göteborg och fick sedan gå till Skeppsbron. Där låg en liten båt som körde ut folk till öarna.

Under kriget fiskade Gundof sill i Skagerrak, mot Jyllands nordspets.

Gundof minns:

”En gång dök det upp en tysk ubåt alldeles intill oss. Några timmar senare sänktes båten av brittiskt flyg. En annan båt fick en mina som fastnat i trållämnen. Ombord länkade man då ut trålvajern så långt som möjligt. Med en våldsam explosion sprängdes sedan minan. Den gången lämnade en annan GG-båt över en ny trålläm till den drabbade båten och fisket kunde fortsätta”.

Mycket kunde hända på havet och Gundof berättar om ytterligare en GG-båt, *Barö*, som blev manöveroduglig i Skagerrak och drev långt ut i Nordsjön innan felet kunde avhjälpas.

När kriget var över var det gott om fisk i Nordsjön eftersom man inte kunnat fiska under de fem krigsåren. Sillfisket på Fladen grund kom igång.

Gott om fisk efter kriget

Båten *Ransy* lossade i Aberdeen där två före detta fisketångenbor, Larsson och Thorsen, var ”clerkar” (mottagare).

– Utanför deras kontor hängde den brittiska och svenska flaggan sida vid sida, säger Gundof.

Priset för fisken var bra vid den här tiden. Efter en lyckad tur gjorde de en runda i Aberdeens hamnkvarter. Kvällen brukade avrundas med någon stärkande på ett ställe som hette Ancora bar.

FOTOARKIV: Terje W Fredh

Räkkokning – Rune Pettersson från Tången.

Gundof sjösaltade också sill – Han berättar:

”Vi hade gjort upp med sillkungen Pontus Nilsson om att fiska sill för hans räkning. Vi fick tunnor och salt innan vi lämnade Göteborg. Sil-len stupsaltades (hälldes direkt i tunnan). När vi kom till Göteborg fortsatte salteriet att behandla sillen. Det fanns mycket sill i havet och vi gjorde sjuveckorsresor, var gång kom vi hem med full ranson.

Gundof minns när han i Skagen hade fått en flaska whisky och en flaska konjak, båda med kork. När besättningen kom till sjöss konstaterade man att det saknades korkskruv ombord.

– Vi slog med handens insida mot flaskans botten och kunde på det viset, efter enträget arbete, få upp korken, berättade Gundof.

Gundof Olofsson har också ägt flera egna båtar. En av dem köptes från Gravarne och hade en De Laval maskin. En annan var *Göta* som blev *SD593 Ramskär*. Den ägde Gundof tillsammans med brodern Lennart och Georg Stjärn. Man satsade på alla typer av fiske. Under vissa perioder blev det mycket räkor.

Rockan var då en lågprisfisk

Någon kock fanns inte på båtarna. Varje fiskare hade med sig en tina med mat hemifrån. Ombord fanns bröd, ägg och puddingar.

– Fest blev det när vi i Skagen köpte fint kött och kokade soppa, säger Gundof. Vi åt naturligtvis fisk ombord och kunde förstås också ta med granna fiskar hem. På den tiden utgjorde fisk basföda i hemmen längst kusten och Gundofs fru kokade torsk, lever och torskrom. Torskrommen kunde stekas och skäras i skivor när de svalnat.

Idag är rockan en lyxfisk men på 30-talet var den en lågprisfisk. Gundof åt mycket rocka och torkad haj. Gråsej var svår att sälja till matpris. Idag kallas den fisken helt enkelt sej och slåss med torsken i popularitet.

Gundof förlorade också en båt, *SD592 Göta*. Det var tjocka (dimma) på fiskevattnen vilket resulterade i att båten gick på grund. Lugnt väder rådde som tur var och fiskarna kunde rädda sig iland. När Gundof blev äldre och fisket med större båtar var slut beställde han en 20 fots julle, som kom att heta *Bris*, av byggaren Holger Johansson på Orust. Med den bedrev han fortsatt hemmafiske. Julen äger han inte längre men den ligger vid bryggan i Sövall. Så sent som i höstas var han med den nye ägaren och satte hummertinor. År 1959 byggde Gundof huset vid Sövallsvägen och där bor han än idag. På väggarna hänger bilder av fadern i sin båt och av andra båtar. I hyllan står det fina bokverket om de svenska fiskebåtsvarven.

Gundof avled sommaren 2006.